DA

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 25.06.2001
KOM(2001) 346 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

DET EUROPÆISKE FORSKNINGSRUMS INTERNATIONALE DIMENSION

1. Indledning

2. En strategi for samarbejde og åbenhed

2.1. Mål

2.2. Erfaringerne fra tidligere

2.3. Åbning af det europæiske forskningsrum over for verden

2.4. En samordnet indsats

2.5. Differentierede mål

2.6. Indsatsmuligheder

3. Fremtidige foranstaltninger

3.1. Den overordnede ramme

3.2. Aktiviteter

4. Konklusion

1. INDLEDNING

Videnskab, teknologiske fremskridt og økonomisk og samfundsmæssig udvikling vil fremover være uløseligt forbundet i en verden under hastig forandring. I denne "globaliserede" verden sker fremskridtene inden for forskning og teknologiudvikling i stigende tempo i kraft af, at forskere og informationer udveksles og videnskabelige resultater cirkulerer mere og mere frit og hurtigere og hurtigere landene imellem.

Samtidigt bidrager videnskaben og teknologiudviklingen fuldtud til globaliseringen af økonomien, og der er i stigende grad behov for at gøre brug af dem til at løse de store problemer, som vores samfund står over for.

Hvis Den Europæiske Union vil have en plads i det globale samfund af i dag og spille en rolle, der er på højde med dens ambitioner, må den først og fremmest skaffe sig et omfattende videnskabeligt og teknisk potentiale og viden af høj kvalitet.

I januar 2000 udsendte Kommissionen en meddelelse[1] *"Mod et europæisk forskningsrum"*, med det mål at få skabt et "rum", hvor EU's videnskabelige og materielle ressourcer udnyttes optimalt, hvor der sikres sammenhæng i de nationale og europæiske politikker, og hvor personer og viden kan cirkulere frit og uhindret.

Dette projekt fik fuld opbakning på Det Europæiske Råds møde i Lissabon den 23. og 24. marts, hvor stats- og regeringscheferne anerkendte det som et centralt element i opbygningen af et europæisk vidensamfund.

Som Kommissionen understregede i sin meddelelse "Realisering af det europæiske forskningsrum: Retningslinjer for EU's indsats inden for forskning (2002-2006)"[2] bør det europæiske forskningsrum åbne sig for omverdenen.

Derved får EU-landene mulighed for at være med i et internationalt videnskabeligt og teknologisk samarbejde, der kan bane vejen for snævrere politiske og økonomiske forbindelser med de lande, der nu er kandidater til tiltrædelsen, og med landene i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde. Den nye strategi for internationalt samarbejde kan også føre til en uddybning af forbindelserne mellem EU og andre tredjelande[3] og den kan bidrage til at forbedre dialogen med visse lande[4] og styrke videnskab og teknologi i Europa.

Med denne meddelelse udstikkes hovedretningslinjerne for en ny international samarbejdspolitik på det videnskabelige og teknologiske område, der er i overensstemmelse med de strategiske mål, som går ud på at lukke det europæiske forskningsrum op over for resten af verden.

---

1 KOM (2000) 6.

2 KOM(2000) 612 endelig.

3 Middelhavspartnerlandene, Balkanlandene, Rusland og de nye uafhængige stater, udviklingslandene, de industrialiserede lande og de nye vækstøkonomilande.

4 Som eksempler herpå kan nævnes projekter om F&U-samarbejde, hvor israelske, palæstinensiske og jordanske forskningsinstitutioner har arbejdet sammen om en integreret forvaltning af vandressourcer og folkesundhed.

2. EN STRATEGI FOR SAMARBEJDE OG ÅBENHED

2.1. Mål

For at sikre Europa en central plads i det internationale vidensamfund er der behov for at etablere et omfattende og ambitiøst internationalt videnskabeligt og teknologisk samarbejde.

Til dette formål bør det i alle parters gensidige interesse garanteres:

- at et sådant samarbejde er i overensstemmelse med Fællesskabets videnskabelige, teknologiske og samfundsøkonomiske målsætninger, og

- at samarbejdet samtidigt bliver til støtte for Fællesskabets udenrigs- og udviklingsbistandspolitik og tilgodeser EU's interesser på alle felter (politiske, handelsmæssige, solidaritetspolitiske.....).

Med det europæiske forskningsrum er der skabt en ny politisk situation, der gør det muligt at udforme en ny strategi for internationalt videnskabeligt og teknologisk samarbejde med udgangspunkt i, hvad der er opnået ved den hidtidige indsats inden for EU.

Hovedlinjerne i denne strategi bør gå ud på følgende:

- At gøre det europæiske forskningsrum mere attraktivt for de bedste videnskabsfolk, og få det til at blive et forbillede for dem.

- At skaffe europæiske forskere og virksomheder adgang til viden og teknologi, der produceres andre steder i verden, og til de forsøgsområder, der er nødvendige for den europæiske forskning.

- At udvikle videnskabelige og tekniske aktiviteter, der er nyttige for gennemførelsen af EU's udenrigs- og udviklingsbistandspolitik.

- At mobilisere den videnskabelige og teknologiske kapacitet, der findes i EU og i tredjelande, omkring initiativer til at finde løsninger på problemer af global dimension med betydning for Fællesskabet, f.eks. fødevareforsyningssikkerhed, miljøsikkerhed (drivhuseffekt, ørkendannelse, seismiske risici.....) eller sanitære forhold, sundhed og de store fattigdomsrelaterede sygdomme.

2.2. Erfaringerne fra tidligere

Fællesskabet tog i 1983 initiativet til at indlede et internationalt videnskabeligt og teknologisk samarbejde. De forskellige på hinanden følgende programmer (STD, CSI og derefter INCO) har i årenes løb mobiliseret tusindvis af forskerhold fra Europa og tredjelande omkring specifikke udviklingsproblemer (sundhed, fødevareforsyningssikkerhed og landbrug, naturressourcer og miljø).

Tilsvarende aktiviteter er blevet iværksat siden 1990'erne som led i videnskabeligt og teknologisk samarbejde med landene i Øst- og Centraleuropa på et tidspunkt, hvor disse ikke, som det er tilfældet i dag, var associeret til rammeprogrammet. Siden 1995 har disse aktiviteter været integreret i ét eneste FTU-særprogram -INCO-programmet - idet aktiviteterne dog har været afpasset således, at de hver især bedst kunne tilgodese de regionale samfundsøkonomiske og miljømæssige behov.

Sidstnævnte program har åbnet muligheden for at **integrere forskningen med udviklingsbistanden,** ved at der er skabt en forbindelse til Den Europæiske Udviklingsfond (EUF), som har ydet tilskud til styrkelse af forskningskapacitet og teknologioverførsel. Dette eksempel er blevet et forbillede for de indsatser med komplementære virkninger og synergieffekt, som fremover skal udvikles mellem EU's FTU- og udenrigspolitikker.

Fra forskning til handling: forebyggelse og sikkerhed i husdyropdræt ...

En serie forskningsprojekter, der er gennemført i fællesskab, er mundet ud i produktion af en vaccine mod en type drøvtyggerpest og gennemførelse af prøvningsforsøg under de vilkår, der hersker i Afrika syd for Sahara.

Også i Mellemøsten er vaccinen blevet anvendt med vellykket resultat. Indien og Pakistan har planlagt at anvende den i en landsomfattende vaccinationskampagne, som iværksættes med tilskud fra Fællesskabet (EUF).

På samme måde er der gennem en serie internationale fællesskabsforskningsprojekter, som er gennemført i fællesskab, udviklet en vaccine mod cowdriose, der immunologisk og operationelt er tilpasset forholdene i troperne.

Med tilskud fra EUF bliver denne vaccine for tiden afprøvet i hele det afrikanske område syd for Sahara. Sideløbende hermed har forskning i antigener og mere effektiv diagnosestillelse ført til, at et euro-afrikansk konsortium har kunnet kortlægge Cowdria ruminantium-genomet.

Alle disse tiltag har desuden ført til, at Fællesskabet og dets medlemsstater ved en forenet indsats har oprettet Den Internationale Sammenslutning for Fremme af Samarbejde med Forskere i de Nye Uafhængige Stater i det Tidligere Sovjetunionen (INTAS).

Et eksempel på synergieffekt: FFC's bistand inden for nuklear sikkerhed og nukleare sikkerhedsforanstaltninger

Siden 1994 har Kommissionen anmodet FFC om at stille den kompetence, det har opnået gennem sine forskningsaktiviteter på det nukleare område til rådighed for Tacis-programmet. Dette er blevet omsat i to typer tiltag:

– *Bistand til Rusland på området kontrol med nukleart materiale: oprettelse i Rusland af to uddannelsescentre, oprettelse af analyse- og kontrollaboratorier til de russiske myndigheder, hjælp til indførelse af en virksomhedsplatform for fremstilling af kontrolinstrumenter, iværksættelse af et kontrolsystem i kernekraftværkerne.*

– *En rolle som teknisk rådgiver ved gennemførelsen af Tacisprogrammet for nuklear sikkerhed, forberedelse af projekter, tekniske forhandlinger med modtageren og teknisk opfølgning på gennemførelsen af projekterne.*

Sideløbende hermed er der siden 1994 som led i aftaler om videnskabeligt samarbejde blevet indledt samarbejde med en række industrilande og vækstøkonomilande, hvorved forskere derfra får mulighed for at deltage i Fællesskabets forskningsprojekter. Op til nu er der indgået over 20 aftaler om videnskabeligt og teknologisk samarbejde med tredjelande, og der er for tiden forhandlinger i gang med Indien, Brasilien og Chile.

Et eksempel på et frugtbart samarbejde: PRIONET

Henved 60 australske og europæiske laboratorier, der har specialiseret sig i identificering af transmissible spongiforme encephalopatier, og navnlig de mindst kendte former, såsom varianten Creutzfeldt-Jakobs-sygdommen (vCJD), har samarbejdet for at nå til forståelse af sygdommen og udvikling af forebyggende foranstaltninger mod epidemien af vCJD og BSE (bovin spongiform encephalopati, også kaldet kogalskab) i Europa.

Dette aktive samarbejde, der er gennemført inden for rammerne af aftalen om videnskabeligt og teknisk samarbejde mellem Australien og Fællesskabet, har haft stor videnskabelig nytteværdi for begge parter. Australien har hidtil ikke registreret nogen tilfælde af hverken vCJD eller BSE og har derfor været et effektivt kontrolreferencesystem for Europa.

Aftalerne har bl.a. bidraget til at styrke forbindelserne mellem virksomheder i Europa og Australien eller f.eks. Israel; de har også bevirket, at der er opnået en bedre beskyttelse af europæiske intellektuelle rettigheder i visse lande som f.eks. Argentina og Kina. Desuden har de gjort det lettere for europæiske videnskabsfolk at få adgang til at deltage aktivt i tredjelandes nationale FTU-aktiviteter, f.eks. i USA og Kina. EU har dog ikke fuldtud udnyttet de muligheder, som aftalerne indebærer. I forbindelse med den nye strategi vil det altså for at optimere resultaterne blive nødvendigt at være mere proaktiv.

Når EU ikke har kunnet udnytte dialogforaene effektivt ved udformningen af samarbejdsprogrammer skyldes det især, at der ikke har været nogen klar politik for internationalt videnskabeligt og teknologisk samarbejde med tilsvarende virkemidler. Ikke desto mindre har de bilaterale dialoger med regioner i Middelhavsområdet (MoCo), Asien (ASEM), Latinamerika og Vestindien (ALAC og MERCOSUR) banet vejen for udviklingen af en politik, der integrerer både FTU og forbindelserne med tredjelande.

Den gruppe af uafhængige eksperter (jf. "femårsevalueringsrapporten"[5] af 31. maj 2000), der har gennemført en vurdering af Fællesskabets program for internationalt videnskabeligt samarbejde, konstaterede "med tilfredshed", at målene i dette program var nået, og at der var opnået betydelige videnskabelige resultater.

Gruppen mente dog, at det ville være nødvendigt i fremtiden at tilføre programmet en politisk dimension, og den fremsatte især følgende anbefalinger:

– Der bør tages hensyn til de eventuelle partnerlandes forskningspotentiale, og til den betydning, som internationalt samarbejde kan have for EU på de forskellige områder inden for forskning og teknologiudvikling.

– Fællesskabets indsats bør koncentreres om udvalgte sektorer, for at der kan opnås de bedste mulige resulter.

– Tilknytningen til Fællesskabets politikker udadtil bør styrkes.

Alle de erfaringer, som EU har samlet sig vedrørende internationalt videnskabeligt og teknologisk samarbejde, udgør i forening med medlemsstaternes erfaringer - hovedsagelig fra bilateralt samarbejde - en "værdifuld" kapital, som fremover kan danne grundlag for en international dimension i det europæiske forskningsrum.

---

5 KOM (00) 659 endelig udg.

2.3. Åbning af det europæiske forskningsrum over for verden

For at give det europæiske forskningsrum sin internationale dimension bør der arbejdes videre med det, der udgør nøgleelementet: "*at gå videre end den aktuelle, statiske struktur på "15+1" og arbejde hen imod en mere dynamisk konfiguration, der kan sikre en større sammenhæng i de aktioner, der gennemføres af medlemsstaterne på nationalt plan"*.

Dette gælder for hele Europa: EU, EØS-landene og kandidatlandene, der er associeret med rammeprogrammet. For kandidatlandenes vedkommende må der gøres en særlig indsats for at integrere dem i det europæiske forskningsrum, således at de fuldtud inddrages i denne åbning (befæstelse af deres forskningssystemer).

Det drejer sig om at inddrage de strukturer, virkemidler og menneskelige ressourcer, der allerede findes, for at nå de væsentlige mål, der er fastlagt i fællesskab med henblik på at åbne det europæiske forskningsrum over for resten af verden.

Åbningen over for tredjelande vil medvirke til at udvikle fremragende videnskabelig ekspertise i Europa og til at befæste Europas rolle i verden. Ud fra grundtanken om **at samle alle de bestræbelser, der er gjort i denne retning på nationalt og europæisk plan, og drage nytte af, hvad der er hidtil er opnået, bygger den på et bevidst og målrettet tiltag, der tager højde for de potentielle partnerne og EU's interesser.**

I overensstemmelse med det europæiske forskningsrums ånd går åbningen ud på at drage størst mulig fordel af samtlige politikker og aktiviteter med relation til internationalt videnskabeligt samarbejde, der gennemføres i EU, såvel på fællesskabsniveau som i medlemsstaterne.

En samordning af medlemsstaternes politikker for internationalt videnskabeligt samarbejde kræver, at disse udviser en ægte politisk vilje til samarbejde inden for EU, og at Kommissionen yder en stor indsat for at sikre den nødvendige interne koordinering.

På samme måde vil en samordning på fællesskabsniveau af aktiviteterne vedrørende internationalt FTU-samarbejde med de aktiviteter, der har relation til EU's forbindelser udadtil, nødvendiggøre en stor intern samrådsindsats for at forstærke de fornødne synergier mellem de udenrigspolitiske finsieringsinstrumenter og EU's forskningspolitiske virkemidler.

En forbilledlig koordination

Efter at have konstateret, at der var en flagrant mangel på koordination mellem de europæiske lande. besluttede Kommissionen og de 15 medlemsstater sammen med Schweiz og Norge i 1995 at skabe et "Europæisk Initiativ for Forskning og Udvikling inden for Landbrug" (EIARD).

Hovedformålet med EIARD var at give de enkelte partneres investeringer større gennemslagskraft ved hjælp af en bedre samordning mellem initiativets 18 FTU-partnere, men også mellem medlemsstaterne indbyrdes og med Kommissionen samt mellem FTU og udviklingssamarbejdet, og det både på politisk og på operationelt plan.

EIARD tjener til samordning af F&U-aktiviteter i en europæisk koordinationsgruppe (ECG), der er sammensat af repræsentanter for de nationale myndigheder med ansvar for videnskabeligt samarbejde og udviklingssamarbejde og for Europa-Kommissionen.

I 1996 var EIARD's undersøgelser og forslag medvirkende til lanceringen af et globalt forum. Dette forum danner en verdensomspændende ramme om en kollektiv indsats for at lette informationsudveksling, adgang til viden, samarbejde og partnerskab inden for forskning blandt de forskellige partnere, der beskæftiger sig med landbrugsforskning og bæredygtig udvikling. Inden for disse rammer har EIARD siden 1999 samlet alle de berørte europæiske aktører i et europæisk forum.

2.4. En samordnet indsats

2.4.1. Medlemsstaternes indsats

Hvis man ser på EU-landenes aktiviteter på området internationalt videnskabeligt og teknisk samarbejde, må man konstatere, at de enkelte landes politik på området generelt er målrettet mod nogle bestemte landegrupper og specifikke problemer. Kun nogle få lande handler ud fra en struktureret global fremgangsmåde, der sædvanligvis fokuserer på problemløsning, som det f.eks. er tilfældet med udviklingsbistand.

De fleste lande støtter uddannelse og forskermobilitet i tredjelande; men der er kun nogle få medlemsstater, som har udviklet projekter, der gennemføres i fællesskab.

Et skøn over, hvad de 18 lande, dvs. EU og EØS, tilsammen bruger til bilateralt FTU-samarbejde med alle tredjelande (bortset fra de midler, der går gennem de internationale organisationer), viser et beløb på 750 mio. ECU pr. år[6], hvoraf 20% går til internationale programmer for samarbejde med udviklingslandene. 25% går til Afrika til udvikling af FTU-aktiviteter på stedet og til forbedring af forskningskapaciteten. Middelhavslandene (uden for Europa), Latinamerika og NIS (de Nye Uafhængige Stater fra det Tidligere Sovjetunionen) modtager omkring 10% hver især og de centraleuropæiske lande og de baltiske stater 12%.

Frankrig er det land, der for øjeblikket investerer mest i internationalt videnskabeligt samarbejde (især med de fransktalende lande i Afrika, med Middelhavslandene og Latinamerika). Det har desuden etableret mange netværk med de højtindustrialiserede lande. Tyskland er det land, der investerer mest i samarbejdet med de øst- og centraleuropæiske

6 INCOPOL-undersøgelse " International Co-operation Policies of the EU&EEA countries in Science and Technology" (offentliggjort i 1999, 1996-data).

lande og Rusland. For visse landes vedkommende (Portugal, Grækenland. Island og Irland) går deres eneste muligheder for internationalt samarbejde gennem EU. I de lande, hvor FTU-udgifterne er beskedne, spiller de kulturelle forbindelser en vigtig rolle for tilrettelæggelsen af meget målrettede samarbejdsaktiviteter. Grækenland viser en afgjort interesse for at samarbejde med visse af landets nærmeste naboer i Centraleuropa og på Balkan, de Nye Uafhængige Stater og visse Middelhavslande. Portugal har samme fremgangsmåde over for Brasilien og visse lande i Afrika.

Kun gennem en samordnet indsats på EU-niveau, der samler de nationale initiativer og mobiliserer tilsvarende betydelige finansielle midler, kan alle medlemsstaterne hver især og Fællesskabet som helhed gøre sig gældende i hele verden og på alle felter inden for videnskabeligt og teknisk samarbejde af europæisk interesse.

Det er en forudsætning for, at samordningen af de enkelte staters indsats kan krones med held, at der foreligger et overordnet og samlet kendskab til de nationale politikker for internationalt samarbejde. Det vil altså være nødvendigt at foretage en benchmarking af disse politikker og at undersøge, hvilken praksis vores vigtigste konkurrenter gør brug af i forbindelse med deres internationale samarbejde på området.

Ved en samordnet indsats, der involverer alle, kan man nå differentierede mål, der tager hensyn til EU's og dens partneres behov.

2.4.2. Integrering af kandidatlandene

For at de lande, der står som tiltrædelseskandidater, som fuldgyldige partnere kan tage del i bestræbelserne for at samordne det internationale videnskabelige samarbejde, bør de sikres en vellykket integration i det europæiske forskningsrum.

Med henblik herpå bør vi hjælpe disse lande med at styrke deres forsknings-, teknologiudviklings- og innovationssystemer. Sådanne ønskelige forbedringer af kandidatlandenes nuværende forskningssystemer kan fremmes gennem særlige tiltag, som supplerer de former for samarbejde, der er indledt som led i deres associering med rammeprogrammet eller som støtte til deres deltagelse i sidstnævnte.

Forbedringerne bør på én gang tage sigte på at tilpasse kandidatlandenes FTU-politikker, at styrke deres videnskabelige og tekniske forskningspotentiale og at uddybe forbindelserne mellem deres videnskabelige miljøer indbyrdes og med medlemsstaternes.

Til dette formål bør der gøres brug af de forskellige virkemidler, der findes til støtte for forskning og økonomisk og teknisk udvikling i EU, og på en sådan måde at det også sker i snævert samråd mellem EU og medlemsstaterne og mellem sidstnævnte indbyrdes.

2.5. Differentierede mål

2.5.1. Middelhavspartnerlandene og balkanlandene

Forbindelserne med disse lande får større og større betydning for EU. Og det er ikke nok, at forbindelserne bliver ved med blot at være af økonomisk karakter; de må udmøntes i en egentlig politik for en fælles udvikling, der alene vil kunne sikre stabilitet, velfærd og sikkerhed i dette område. En sådan ambition indebærer, at EU sætter ind på alle områder inden for samarbejdet og navnlig på det videnskabelige og teknologiske område, samt på innovationsområdet.

Der skal altså anspores til udveksling af viden, personer og teknologiske innovationer for at fremme det samfundsøkonomiske fremskridt i hele Euro-Middelhavsområdet. Til dette formål er der i første omgang behov for at overføre teknologi- og videnrelaterede innovationer samt at styrke disse landes FTU-ressourcer ved at opmuntre til oprettelse af forbindelsestrukturer mellem forskningscentrene og erhvervslivet og ved at udvikle infrastrukturer og potentiale på FTU-området.

Sideløbende hermed skal forskningen bidrage til opfylde de vigtige grundlæggende behov af betydning for en bæredygtig udvikling hos partnerne i Europa, i Middelhavsområdet og på Balkan (dvs. integreret forvaltning af vandressourcer, landbrug og fødevareindustri, sundhed og miljøbeskyttelse, seismologi, energi og transport, bevarelse af kulturarven og den digitale kløft).

2.5.2. Rusland og de Nye Uafhængige Stater

Over for disse lande har målsætningen to sider, dels at stabilisere deres forskningspotentiale, dels at løse problemer af gensidig interesse (dvs. ikkespredning af atomvåben, sundhed og miljøsikkerhed i relation til den industrielle omstrukturering, herunder nuklear sikkerhed og energi).

Stabiliseringen af forsknings- og udviklingspotentialet kan opnås ved indgåelse af flere partnerskaber og øget udveksling med de videnskabelige samfund i EU, idet der bl.a. kan gøres brug af INTAS-sammenslutningen, der samler EU-medlemsstaterne, Fællesskabet og tredjelande, og gennem omlægning af den forskning, der er viet til fremstilling af masseødelæggelsesvåben, til anvendelser med civile formål ved hjælp af multilaterale partnerskaber (Europa, USA, Japan....), der indgås inden for rammerne af specialiserede centre (International Science and Technology Centre i Moskva, og Ukrainian Science and Technology Centre i Kiev).

2.5.3. Udviklingslandene.

Selv om det nu er klart, at videnskab og teknologi spiller en essentiel rolle for højnelsen af levestandarden i de industrialiserede lande, er der mange af de mindre udviklede lande, som endnu ikke har fået adgang til de videnskabelige fremskridt, der kan bibringe dem økonomisk og samfundsmæssig velfærd. Et videnskabeligt og teknisk samarbejde med disse lande vil kunne opfylde dette behov. For at bidrage til en bæredygtig udvikling i de pågældende lande, må EU gå ind i solide videnskabelige partnerskaber med dem.

Disse partnerskaber skal i første række tage sigte på at hjælpe landene i Afrika, Latinamerika, Caribien og Asien med at øge deres kapacitet inden for forskning og teknologisk innovation. Desuden muliggør sådanne partnerskaber iværksættelse af fælles forskningsaktiviteter, der har til formål at opfylde disse landes samfundsmæssige behov på områder som sundhed, ernæring og økonomisk udvikling, herunder integrering af deres produktion i verdensmarkedet samt beskyttelse af deres kulturarv og bevarelse og bæredygtig forvaltning af deres naturressourcer.

Inden for særlige forskningsområder er der også mulighed for at takle problemerne vedrørende fattigdomsbekæmpelse, der optræder blandt de udvalgte områder, der er anerkendt som overordnede mål (se KOM(2000)212 endelig)[7]

2.5.4. Industrilandene og de nye vækstøkonomier

Inden for de sektorer, hvor industrilandene, herunder de nye vækstøkonomier[8], har omfattende videnskabelige og teknologiske forskningsressourcer er det specifikke mål at styrke samarbejdet med henblik på at opnå gensidig adgang til parternes viden og ressourcer under overholdelse af reglerne for formidling og beskyttelse af forskningsresultater.

Når ressourcerne anvendes i fællesskab, indebærer et samarbejde af denne type endvidere, at risici og udbytte kan fordeles ligeligt, og at der kan gennemføres fælles forskning i stor skala på højt niveau af gensidig interesse med lavere omkostninger for alle parter.

De berørte lande har for de flestes vedkommende indgået bilaterale aftaler med Fællesskabet enten om videnskabeligt samarbejde eller associeringsaftaler om deltagelse i Fællesskabets FTU-rammeprogrammer; sådanne aftaler er velegnede som grundlag for de anbefalede partnerskaber. De er et godt redskab til at opbygge samarbejdsaktiviteter inden for de forskningsområder, som EU prioriterer særlig højt.

2.5.5. Internationale organisationer

Der er mange internationale organisationer, der er aktive inden for forskning og teknologiudvikling eller på de områder, hvor forskning udgør et vigtigt interventionsmiddel. Det er f.eks. tilfældet for WHO på sundhedsområdet, for FAO i ernæringsspørgsmål i udviklingslandene og UNEP (FN's miljøprogram) på miljøområdet.

Andre internationale organisationer fungerer som fora for koordination, og lejlighedsvis for egentlig samordnet planlægning: OECD (især *Global Science Forum*), WHO (for spørgsmål vedrørende fødevareforsyningssikkerhed og fødevaresikkerhed), UNAIDS (for AIDS), G8 ("Carnegie Group") og FN's konferencer.

---

7 Handel og udvikling, regional integration og samarbejde, makroøkonomiske strategier til opbygning af human og institutionel kapital, transport, fødevareforsyningssikkerhed og bæredygtig udvikling af landdistrikterne, institutionel kapacitetsopbygning, god regeringsførelse og retsstatsprincippet.

8 F.eks. Kina, Indien, Brasilien, Argentina, Chile, Mexico og Sydafrika.

Eksemplet fra Rio-topmødet (1992)

For at tage udfordringen vedrørende bæredygtig udvikling op gav Rio-topmødet i 1992 nye impulser til og satte nye mål for EU's videnskabelige og tekniske samarbejde, der flyttede vægten over på de prioriterede områder under AGENDA 21 for udviklingslandene.

I EU's videnskabelige og tekniske samarbejde tages der hensyn til konklusionerne af denne internationale dialog og især arbejdet i De Forenede Nationers Kommission for Bæredygtig Udvikling (CSD).

Siden Rio-mødet er flere hundrede vellykkede tværfaglige forskningsprojekter blevet finansieret i forening inden for så kritiske områder som forvaltning af naturressourcer, landbrug, fødevareindustri og folkesundhed.

Ved aktivt at fremme frivilligt partnerskab mellem videnskabsfolk, politikere og NGO'er har Fællesskabets videnskabelige og tekniske samarbejdet faktisk kunnet integrere frembringelse af ny viden i konkrete indsatser for bæredygtig udvikling.

På baggrund af de erfaringer, der er gjort i løbet af de sidste ti år, har EU nu virkelig gode muligheder for at deltage i de tiltag, der vedtages på det andet "topmøde for bæredygtig udvikling" ("Rio+10").

EU satser på at være endnu mere aktivt involveret i de aktioner, der er indledt på verdensplan, bl.a. i bestemte organer, og øge samordningen af sin deltagelse i globale projekter med sigte på at tage fire store udfordringer op:

– fødevaresikkerhed (i denne forbindelse spiller det internationale samarbejde om bioteknologi en grundlæggende rolle)

– bæredygtig udvikling (biodiversitet, klimaændringer, skovforvaltning....)

– bekæmpelse af fattigdomsrelaterede smitsomme sygdomme (HIV, tuberkulose, malaria)

– videnskabens og samfundets indbyrdes afhængighed.

2.6. Indsatsmuligheder

En samordnet gennemførelse af internationale videnskabelige samarbejdsaktiviteter på nationalt og europæisk plan er en absolut forudsætning for, at der kan føres en sammenhængende overordnet politik på området. **Som grundlag herfor kræves der, at Fællesskabet fører en løbende dialog med medlemsstaterne og de berørte miljøer (det være sig offentlige såvel som private, nationale såvel som internationale).**

Ved hjælp af en sådan samordning bør man kunne enes om udvalgte indsatsområder og aktionslinjer, inden for hvilke man derefter sikrer stærk sammenhæng mellem de nationale initiativer indbyrdes og mellem sidstnævnte og europæiske initiativer, og endelig vurdere, hvilke virkninger de får inden for det europæiske forskningsrum.

Det er nødvendigt med en ramme for en sådan dialog, både for de bilaterale forbindelser med tredjelande og for de multilaterale forbindelser med forskellige regioner i verden.

Derfor skal Fællesskabet sammen med medlemsstaterne først med støtte i udtalelser fra de berørte europæiske kredse (herunder erhvervslivet og de ikke-statslige organisationer) løbende undersøge, inden for hvilke videnskabelige og teknologiske sektorer der er behov for internationalt samarbejde, og hvilke partnerskaber der er ønskelige af hensyn til EU's interesser.

Når Fællesskabet således sammen med medlemsstaterne har fastlagt en klar fælles holdning, kan det i samråd med de lande eller landegrupper, som det ønsker at indgår partnerskaber med, fastlægge samarbejdsaktiviteter af gensidig interesse.

Under hele denne proces skal der tages hensyn til Fællesskabets udenrigs- og udviklingspolitik.

Når denne samordning er tilendebragt kan Fællesskabet og medlemsstaterne aftale:

– **hvilke foranstaltninger der skal træffes til samordning af de bilaterale nationale samarbejdsaktiviteter for at forstærke virkningerne heraf**

– **hvilke fællesskabsindsatser der er nødvendige som supplement hertil.**

Til dette formål findes der forskellige virkemidler:

– koordination af de relevante aktiviteter i hver især af medlemsstaterne

– åbning af medlemsstaternes forskningsprogrammer for internationalt samarbejde eller samling i netværk af medlemskabernes internationale videnskabelige samarbejdsaktiviteter som angivet i Kommissionens forslag til det nye rammeprogram (KOM(2001) 94 endelig)

– finansieringstilskud til den ønskede deltagelse fra forskere eller institutioner i tredjelande i ekspertisenetaktiviteter eller i integrerede forskningsprojekter, der iværksættes inden for Fællesskabets udvalgte forskningstemaer,

– lancering af specifikke fællesskabsaktiviteter om videnskabeligt samarbejde med bestemte lande i synergi med aktiviteter under Fællesskabets udenrigs- og udviklingsbistandspolitik.

Derudover vil medlemsstaternes og Fællesskabets internationale samarbejdsaktiviteter, kunne nyde godt af de tiltag for gøre det europæiske forskningsrum mere tiltrækkende over for de bedste videnskabsfolk uden for Europa, som Kommissionen foreslår som led i en strategi for at fremme forskermobiliteten (KOM(2001)….af……..2001).

I dag søger et stort antal unge forskere væk fra Europa:

– *F.eks. er antallet af ph.d-grader, der er opnået af udlændinge i USA i tidsrummet 1988-1996, steget fra 3 300 til 8 000 om året, hvilket udgør over 55 000 i den pågældende periode. Størstedelen heraf er efterfølgende forblevet i USA. Dermed har 73% af de udenlandske ph.d.'ere besluttet sig for at blive.*

– *Blandt de udenlandske studerende er der flest asiater, der opnåde ph.d.-graden i USA (43 000 ud af det samlede antal på 55 000 fra perioden 1988-1996), og som besluttede at blive i USA (28 000 ud af 34 000 i samme periode). Også et flertal af europæerne (56%) arbejder i USA efter afsluttet eksamen.*

Kommissionen foreslår en række nye initiativer for at gøre Europa mere tiltrækkende.

Som opfølgning på Det Europæiske Råds møde i Lissabon den 23. og 24. marts 2000 og Rådets resolution af 15. juni 2000 oprettede Kommissionen i nært samarbejde med medlemsstaterne en højtstående ekspertgruppe til nedbringelse af hindringerne for forskermobiliteten. Gruppen, der indledte sit arbejde i sommeren 2000, har fundet frem til, at der er fire typer hindringer for forskermobiliteten, der berører såvel forskere i EU som i tredjelande, og som i høj grad er til skade for EU's tiltrækningsevne: det drejer sig om hindringer af juridisk og forskriftsmæssig art, sociale og kulturelle hindringer, hindringer med relation til forskerkarrieren, og endelig hindringer af tværsektoriel karakter. Gruppen angiver i sin endelige rapport en række foranstaltninger, der kan være med til at fjerne disse hindringer. Foranstaltningerne ligger til grund for Kommissionens meddelelse "En mobilitetsstrategi for det europæiske forskningsrum", der tager sigte på at skabe et gunstigt miljø for forskernes og deres familiers mobilitet.

Endelig vil en mere proaktiv fremgangsmåde ved gennemførelsen af aftaler om videnskabeligt og teknisk samarbejde med tredjelande give disse aftaler mulighed for fuldt ud at spille den rolle i udviklingen af forbindelserne med disse lande, som der lægges op til.

Når der ikke findes nogen egentlig samarbejdsaftale med et land kan der gøres brug af bestemmelserne i aftalerne om økonomisk samarbejde mellem Fællesskabet og tredjelande (herunder Cotonou-aftalen), der så godt som altid omfatter bestemmelser om videnskabeligt samarbejde.

Samarbejds- og associeringsaftalerne har en høj politisk profil og udgør en ramme, inden for hvilken der kan tilrettelægges et videnskabeligt og teknologisk samarbejde af gensidig interesse. Herigennem har bl.a. en række problemer vedrørende intellektuelle rettigheder kunnet løses, og der er opnået fritagelse for told og visse former for afgifter i forbindelse med aktiviteter under aftalerne. De udgør et solidt grundlag for EU's forskeres adgang til partnerlandenes forskningsprogrammer ved at yde dem en bedre beskyttelse. I de "styringskomitéer", der er nedsat i henhold til aftalerne, foretages den nødvendige videnskabelige samordning.

Ved hjælp af en proaktiv fremgangsmåde bliver det muligt at klarlægge, hvilke særligt udvalgte forskningsaktiviteter der bør udvikles, og hvilke virkemidler der skal gøres brug af i forening (mobilitet efter ph.d.-graden, gennemførelse af FTU-aktiviteter i fællesskab osv.). De bliver derved et middel til at iværksætte strategien til internationalt samarbejde, samtidigt med at de sikrer gensidighed med hensyn til EU's forskeres adgang til de pågældende tredjelandes forskningsprogrammer.

For at nå specifikke videnskabelig og teknologiske mål kan det også påtænkes at indgå særlige aftaler med et land eller en landegruppe, hvori det nærmere fastsættes, hvilke aktiviteter der skal gennemføres i fællesskab, og hvilke midler der skal gøres brug af til formålet.

3. FREMTIDIGE FORANSTALTNINGER

Målsætningerne er to:

– at skabe bedre sammenhæng i og at styrke samordningen af de internationale videnskabelige og teknologiske samarbejdsaktiviteter, der gennemføres i Europa på alle niveauer,

– at fokusere EU's indsats omkring bestemte tematiske emner og særlig vigtige udenlandske partnere.

I overensstemmelse med den strategi, der er valgt, skal disse målsætninger fastlægges og gennemføres i forening af medlemsstaterne og Fællesskabet under hensyntagen til målene for EU's politikker på det videnskabelige og teknologiske område og på det udenrigspolitiske område.

For at nå disse mål bør der gøres brug af de virke- og pengemidler, der er fastsat til gennemførelsen forskningsrammeprogrammet 2002-2006 og derudover af de særlige aktiviteter, der er fastlagt til realiseringen af det europæiske forskningsrum, men også af instrumenterne under EU's udenrigspolitik.

3.1. Den overordnede ramme

For at sikre en overordnet sammenhæng i det internationale samarbejde, der gennemføres på nationalt plan, og øge dens gennemslagskraft til gavn for alle, skal der fastlægges en passende ramme.

Et forum for internationale videnskabelige og tekniske forbindelser

Med henblik på det internationale samarbejde foreslås der oprettet et særligt forum, der skal have ansvaret for den nødvendige samordning mellem alle berørte parter. Dette forum skal bestå af repræsentanter for medlemsstaterne, de relevante internationale organisationer, de videnskabelige eksperter og Fællesskabets politikker på udenrigs-, udviklingsbistands- og forskningsområdet. Kandidatlandene kan inddrages i dets arbejde.

Hvad angår de multilaterale forbindelser, vil dette forum kunne drage nytte af resultaterne af det arbejde, der udføres inden for rammerne af diverse internationale fora af politisk (ASEM, ALEC, MoCo) eller tematisk karakter (ørkendannelse, biodiversitet osv.) som Fællesskabet aktivt deltager i.

Dette forum kunne også tildeles en vigtig rolle med hensyn til den globale teknologiovervågning. Det ville faktisk være et relevant forum til at foretage en global strategisk analyse af tendenserne i den videnskabelige, teknologiske og økonomiske udvikling i lyset af resultaterne af den overvågning, der finder sted på nationalt plan, inden for det europæiske forskningsrum og hos vores eksterne partnere.

Sammenhængen mellem Fællesskabets aktioner skal sikres gennem en stram samordning af de pågældende politikker og aktiviteterne til deres gennemførelse som anført i forslaget til særprogrammet (KOM(2001) 279.

3.2. Aktiviteter

3.2.1. Et europæisk forskningsrum med tiltrækningskraft forskerne

a) Bedre administrative og lovgivningsmæssige vilkår for modtagelse af ikke-europæiske forskere inden for det europæiske forskningsrum

I 2000 indledte Kommissionen en bred undersøgelse ("vilkårene for modtagelse af udenlandske forskere i Europa") for at få et præcist overblik over, hvilke administrative og materielle vilkår der bydes forskere fra 32 tredjelande (fra alle verdensdele) i hver især af de 15 EU-lande og de 17 lande, der er associeret med rammeprogrammet. Når denne undersøgelse er klar i 2002 kan Kommissionen aflægge rapport og **i tråd med den mobilitetsstrategi,** den foreslår, anbefale forbedringer af de ovennævnte modtagelsesvilkår til Rådet og Europa-Parlamentet og underrette de associerede stater herom.

b) Finansiering af forskermobiliteten

De aktiviteter, som Kommissionen foreslår for at fremme mobiliteten blandt de europæiske forskere, der ønsker at drive forskning uden for Europa, eller blandt de forskere etableret uden for Europa, som kommer hertil for at arbejde, vil blive benyttet til at finansiere denne aktionstype i samordning med medlemsstaternes "internationale" stipendieordninger. Til iværksættelse af foranstaltningerne til fremme af mobiliteten med retning mod Europa kan der gøres brug af de hjemvendelsesordninger, der er møntet på forskere fra udviklingslandene og vækstøkonomierne.

3.2.2. Åbning af EU's forskningsaktiviteter for tredjelandes forskeres og organisationers deltagelse

At give tredjelandes forskere og organisationer mulighed for at deltage i EU's forskningsaktioner kan medvirke til at give europæiske forskere og EU's virksomheder adgang til den viden og ekspertise, der findes i tredjelande, navnlig i de videnskabeligt og teknologisk avancerede lande.

Til gengæld kan en sådan åbning hjælpe talentfulde forskere fra videnskabeligt set mindre avancerede lande til at erhverve sig viden og erfaringer, der kan blive til gavn for deres hjemland, når de engang efter at have bidraget til europæisk forskning vender tilbage dertil.

Ud fra samme tankegang vil de ekspertisenet og integrerede projekter, der iværksættes inden for rammeprogrammets udvalgte forskningstemaer[9] være åbne for deltagelse fra forskere og institutioner fra alle tredjelande i henhold til reglerne for deltagelse og formidling, hvor vilkårene kan variere efter de forskellige berørte lande.

3.2.3 Fokusering af EU's indsats på bestemte specifikke mål

De **specifikke** aktiviteter for **internationalt forskningssamarbejde under rammeprogrammet**[10] bør fastlægges på grundlag af målene for Fællesskabets partnerskabspolitik over for de pågældende lande og i samråd med disse under hensyntagen til de økonomiske og samfundsmæssige behov, som de fremsætter ønsker om. Kommissionen mener, at især følgende problemer bør tages op:

- *For så vidt angår partnerlandene i Middelhavsområdet og på Balkan*: miljø, sundhed integreret forvaltning af vandressourcer og fiskeriressourcer, landbrug og fødevareindustri, seismologi, den digitale kløft, energi og transport samt beskyttelse af kulturarven.

- *For så vidt angår Rusland og de Nye Uafhængige Stater:* beskyttelse af miljøet, tilpasning af industriproduktion og kommunikation, spørgsmål vedrørende sanitære forhold og civilbeskyttelse, herunder problemer med relation til nuklear sikkerhed.

  Disse aktiviteter skal gennemføres i snævert samarbejde med INTAS-sammenslutningen, som allerede har anerkendt erfaringer med videnskabeligt samarbejde med disse lande allerede.

- *For så vidt angår udviklingslandene* i Afrika, Latinamerika, Caribien og Asien: her vil spørgsmål vedrørende sundhed, fødevareforsyningssikkerhed og økonomisk udvikling, herunder emner med relation til integrering af deres produktion i verdensmarkedet, beskyttelse af deres kulturarv, bevarelse og bæredygtig forvaltning af naturressourcerne, herunder fiskeriressourcerne, blive taget op, ligesom transport, byplanlægning, forvaltningsskik og den digitale kløft vil blive behandlet på baggrund af de specifikke udvalgte temaer vedrørende udviklingsbistand, ALA-forordningen og partnerlandenes behov. Der vil også blive taget hensyn til disse spørgsmåls etiske aspekter.

---

[9] Genomforskning og bioteknologi i sundhedens tjeneste, teknologi til informationssamfundet, nanoteknologi og nye materialer, luftfart og rumfart, fødevaresikkerhed, bæredygtig udvikling og globale miljø- og klimaændringer, borgere og styreformer i det europæiske vidensamfund videnskab og samfund, termonuklear fission og fusion, forskning til støtte for EU's politiske mål, specifikke aktiviteter for små og mellemstore virksomheder.

[10] KOM(2001)279 endelig.

3.2.4 Udbygning af den internationale teknologiovervågning som strategisk redskab for det europæiske forskningsrum

Den accelererende teknologiske udvikling øger behovet for at indsamle relevante informationer fra hele verden og for at sikre en effektiv formidling heraf til innovationsaktørerne i Europa.

Den overvågning, som både medlemsstaterne og Kommissionen gennem Institut for Teknologiske Fremtidsstudier under FFC allerede har iværksat, skal kompletteres og udvides med følgende formål:

- At indsamle de oplysninger fra overvågningen, der vedrører dels udviklingen inden for videnskab og teknologi og markedsudviklingen, dels innovationsmetoderne i den private sektor med særlig vægt på de multinationale virksomheder, samt at sammenholde disse oplysninger og foretage en strategisk analyse af dem

- At finde strategiske muligheder for videnskabeligt og teknologisk samarbejde på verdensplan på europæisk initiativ eller med europæisk deltagelse

- At styrke formidlingen af informationer fra overvågningen til de berørte aktører: strukturer på europæisk plan (Eureka osv.), virksomheder (herunder små og mellemstore virksomheder), universiteter og forskningsinstitutioner.

3.2.5. Sammenhæng mellem udenrigs- og udviklingsbistandspolitikken og EU's videnskabelige samarbejdspolitik

For at dette tiltag skal lykkes, må det sikres, at de pågældende partnerlande får en bedre forskningskapacitet til de aktioner, der skal iværksættes. Det er især tilfældet i Middelhavslandene, de Nye Uafhængige Stater og udviklingslandene i Afrika, Latinamerika, Caribien og Asien. For at man kan gennemføre fælles forskningsaktiviteter, er der altså behov for en supplerende indsats, der kan gøres ved hjælp af de specifikke virkemidler, som muliggør et indgreb for at styrke, stabilisere, udvikle eller tilpasse forskningsressourcerne, og navnlig forskningsstrukturerne, i visse tredjelande.

Man har gennem årene med held gradvis udviklet sådanne synergier mellem på den ene side FTU-rammeprogrammet og på den anden side strukturfondene og Samhøringhedsfonden. Disse fonde anvender en vis andel af deres midler til videnskab og teknologi, bl.a. til befæstelse af de videnskabelige og tekniske infrastrukturer i Fællesskabets regioner, hvorved disse opnår en bedre forsknings- og teknologiudviklingskapacitet.

Som eksempler herpå kan nævnes de fem institutter, der er etableret under "Forskningscentret på Kreta", og forskningscentrene i Pátrai og Thessaloniki, der er samlet i "Den Hellenske Fundation for Forskning og Teknologi", som har kunnet udbygges ved hjælp af et stort tilskud (60 mio. EUR) fra strukturfondene. Disse centre er nu nået op på et niveau, der gør, at de i vidt omfang at deltage i forskningsrammeprogrammerne, men også bidrage til de nationale forskningsaktiviteter.

Strukturfondene yder også tilskud til det store teleskop på De Kanariske Øer (GRANTECAN) med et beløb på hen ved 17 mio. EUR. Dette anlæg vil i 2003 have et af verdens bedste teleskoper. Og de videnskabsmænd, der arbejder der, deltager i aktiviteterne under Fællesskabets rammeprogram.

PHARE-instrumentet er også et særdeles nyttigt virkemiddel til at forbedre kandidatlandenes forskningskapacitet og inddrage deres forskere, mænd såvel som kvinder, i EU's videnskabelige samfund. Det viser sig i kraft af den brug, som de fleste kandidatlande gør af det til at samfinansiere deres deltagelse i Fællesskabets forskningssrammeprogram 1998-2002.

Også fremover kan PHARE eller alle tilsvarende finansieringsinstrumenter (f.eks. MEDA for kandidatlandene i Middelhavsområdet) principielt anvendes til supplere de nationale tilskud, således at disse kandidatlande kan gennemføre de fornødne strukturomlægninger, forudsat at det anse som en prioriteret opgave under tiltrædelsespartnerskabet. For en stor del af PHARE-midlerne, dvs. PHARE for økonomisk og social samhørighed (der tager sigte på at forberede kandidatlandene til strukturfondene) bør det være en forudsætning, at kandidatlandene medtager disse strukturreformer under de højtprioriterede sektorer i deres nationale udviklingsplaner, hvor der gøres brug heraf i denne sammenhæng.

Disse erfaringer fra strukturfondene og de øvrige finansieringsinstrumenter, såsom PHARE, kan tjene som forbilleder. På samme måde bør modtagerne af den finansielle støtte, der ydes til udviklingsbistand eller som led i udenrigsforbindelserne, opmuntres til at investere mere i FTU-sektoren, og en bestemt andel af de budgetmidler, der er til rådighed for disse finansieringsinstrumenter under udenrigs- og udviklingsbistandspolitikken (ca. 7%), bør anvendes til at forbedre de pågældende landes forskningskapacitet og til nyttiggørelse af de videnskabelige og tekniske fremskridt i disse lande.

Derfor er der grund til yderligere at koordinere aktiviteterne under det videnskabelige og tekniske samarbejde, der gennemføres som led rammeprogrammet og gøre dem mere komplementære, og at styrke de aktioner, der gennemføres ved hjælp af finansieringsinstrumenter som MEDA, Tacis, EUF og ALA (Asien/Latinamerika) i tråd med konklusionerne i Kommissionens arbejdsdokument om synergier mellem det 5. FTU-rammeprogram og MEDA af juni 2000.

3.2.6. Mobilisering af EU's videnskabelige og teknologiske ressourcer omkring de globale problemer

På dette felt vil spørgsmålene om de nye forbindelser mellem videnskaben og samfundet blive prioriteret meget højt, og det samme gælder de problemer, der kræver, at man samler alle forskningsbestræbelser i verden under ét, nemlig fattigdomsrelaterede smitsomme sygdomme, biodiversitet, nye energiformer, den digitale kløft, klimaændringer, fødevaresikkerhed mv., som er særligt velegnede til at være genstand for integrerede fællesskabsprojekter eller for gennemførelse i fællesskab af nationale forskningsprogrammer, hvori man inddrager forskere og institutioner fra tredjelande.

De første skridt mod global konsensus om GMO:

I november 1999 mente medlemsstaterne, at Fællesskabet burde oprette et europæisk netværk af laboratorier til detektion og identificering af GMO i fødevarer, et område, hvor FFC havde gjort en særlig indsats efter opfordring fra Generaldirektoratet for Sundhed og Forbrugerbeskyttelse og Miljøgeneraldirektoratet, og det blev altså besluttet at pålægge FFC det som opgave at skabe et sådant netværk.

Det blev oprettet i begyndelsen af 2000 med deltagelse fra 38 europæiske organisationer, og det er hurtigt blevet åbnet for EFTA-landene, kandidatlandene og tredjelande (bl.a. USA, Canada og Australien) samt for erhvervsvirksomhederne, der er tilknyttet netværkets ikke-fortrolige arbejde.

Det arbejder til støtte for forskellige fællesskabsforskrifter, udvikler analyser, kontrolmetoder og referencematerialer og organiserer workshopper og konferencer. Desuden står FFC for uddannelse af videnskabsfolk og teknikere inden for de nyeste teknologier til detektion og kvantificering af GMO.

Europas deltagelse i store internationale forskningsprojekter (f.eks. Human Frontier Programme, Global Change, det humane genom…) sikres ved at samle alle former for europæisk deltagelse under disse projekter. I samarbejde med de berørte internationale organisationer bør der på europæisk initiativ lanceres indsatser for en række problemer af global karakter:

- fattigdomsrelaterede smitsomme sygdomme (WHO, UNAIDS.....)
- fødevaresikkerhed (FAO, WHO, Codex Alimentarius)
- bæredygtig udvikling (FN's særlige agenturer)
- landbrugsforskning for udvikling (Gobal Forum)
- videnskab og samfund (OECD, UNESCO, Verdensbanken.....) hvor der kan drages fordel af de multilaterale forbindelser med ASEM, ALAC og MeCo.

Bryde den "onde cirkel "mellem fattigdom og sygdom

Under INCO-programmet er der samlet erfaringer med forvaltning af over 300 sundhedsprojekter, der omfatter en bred vifte af problemer, og hvori over 500 forskere fra alle steder i verden har været samlet omkring ét essentielt spørgsmål: sundhed. I løbet af de seneste år er Fællesskabets forskningsindsats blevet betydeligt forøget inden for området smitsomme sygdomme, hvorom der ikke længere hersker tvivl, at de er en næsten sikker følgesvend til den stigende fattigdom i de mindst udviklede lande.

Derfor er der iværksat integrerede projekter i stor målestok for at udvikle vacciner og lægemidler, f.eks. EUROVAC, hvortil de fleste europæiske forskere, der arbejder på HIV-vaccine, er knyttet, men der findes desuden en projektklynge for tuberkulosevaccine. F.eks. også til udviklingen af suppositorier (stikpiller), der indeholder et nyt præparat mod sumpfeber (artenusat), hvoraf man forventer en mere effektiv virkning mod den særlige malaria, der rammer børn. I kraft af de forskernetværk, der er etableret under INCO-programmet i Afrika, er mange hold i de sydlige lande associeret med dette arbejde.

Indsatsen mod de tre sygdomme malaria, tuberkulose og AIDS og mod andre, hvis hastende karakter er anerkendt, kræver nu, at der skabes en platform for kliniske forsøg. Denne specifikke struktur, som Kommissionen lancerer under det nye rammeprogram, vil gøre det muligt at samordne det kliniske udviklingsarbejde med nye vacciner og lægemidler, der gennemføres både af industrien, af Kommissionen og af medlemsstaterne. Man vil også fuldt ud kunne associere partnerne i udviklingslandene hermed og involvere de internationale organisationer i den europæiske indsats samt inddrage andre, bl.a. amerikanske og japanske partnere. Alle disse partnere bør organiseres omkring en fælles videnskabelig og teknisk handlingsplan.

Alle de midler, der afsættes til denne indsats for klinisk udvikling af nye opfindelser af forebyggende og behandlingsmæssig karakter vil løbe op i flere hundrede millioner euroer.

Selv om denne platform for kliniske forsøg er udtænkt med det formål at få bragt et stort antal europæiske partnerskaber istand mellem det offentlige og virksomhederne, har den også som et væsentligt formål fuldt ud at associere udviklingslandene med dette projekt, der gennemføres i fællesskab.

4. KONKLUSION

Europas erfaringer og lange tradition for internationalt videnskabeligt og teknologisk samarbejde, der er baseret på dialog og partnerskab, bør tjene som model, når vi skal give det europæiske forskningsrum en international dimension. For at nå dette vigtige mål må der føres en klar og struktureret politik, der er udstyret med en række virkemidler, der kan bruges til at fremme:

- den videnskabelige og teknologiske dialog på tværs af regionerne, samordningen med medlemsstaterne og ansporingen til at oprette videnskabelige partnerskaber på tværs af regionerne

- forskermobiliteten mellem EU og tredjelande og

- et videnskabeligt og teknologisk samarbejde, der bidrager til bæredygtig udvikling og samfundsøkonomiske fremskridt, der tilgodeser alle partnere ligeligt.

Det vil desuden være ønskeligt, at medlemsstaterne øger deres budget til internationalt videnskabeligt og teknologisk samarbejde i lighed med, hvad Kommissionen har foreslået for Fællesskabets aktiviteter (25% forhøjelse for rammeprogrammet 2002-2006), og at de gør det lettere at modtage udenlandske forskere i deres FTU-laboratorier.

I sammenligning med USA, der anvender betydelige finansielle midler til internationalt samarbejde (over 3,5 mia. EUR om året eller mellem 4 og 5% af det statslige forskningsbudget), må de samlede midler, der afsættes i EU (medlemsstaterne og Fællesskabet), og som ligger langt under 1 mia. EUR, fortsat anses for ret begrænsede.

At udforme en europæisk politik for internationalt videnskabeligt og teknologisk samarbejde er et langsigtet projekt, hvor man må sørge for både at sikre en effektiv samordning mellem Fællesskabets og medlemsstaternes aktiviteter og at skabe synergi mellem fællesskabsforanstaltningerne for forbindelserne med tredjelande og for den videnskabelige og teknologiske forskning.

I det globale vidensamfund skal en politik af dette omfang kunne udvikle sig og blive et kerneelement i Fællesskabets FTU-politik.